

Следует выделить, что в сложившихся условиях неизменяемости священных писаний мусульманские правоведы разработали комплекс разнообразных приемов, ориентированных на извлечение новых норм для решения конкретных вопросов, не урегулированных Кораном и Сунной. В этом и состоит суть мусульманского права – оно не сводится к немногочисленным предписаниям Корана и другим священным текстам, а опирается на них лишь в самых общих чертах, используя в основном идейно-теоретическую базу, черпает содержание из трудов правоведов, которые изучали священные писания.

Как отмечает Л.Р. Сюкияйнен, мусульманские исследователи выделяют в составе мусульманского права две группы взаимосвязанных норм, первую из которых составляют юридические предписания Корана и Сунны – собрания имеющих правовое значение преданий о поступках, высказываниях и даже молчании пророка Мухаммеда, а вторую – нормы, сформулированные мусульманско-правовой доктриной на основе «рациональных» источников, прежде всего единогласного мнения наиболее авторитетных правоведов (иджма), и умозаключения по аналогии, то есть распространение положений Корана, Сунны и доктрины на отношения, ими прямо не урегулированные, но подобные по своему характеру и природе (кияс). Обе этих групп норм пошли в основу мусульманского права.

Обобщая вышесказанное, можно прийти к выводу, что именно доктрина, вобрав в себя смысл и идеи всех вышеупомянутых религиозных источников, стала одним из важнейших, самостоятельных источников мусульманского права, в юридическом смысле, а также составляет основу правосознания и правовой культуры, оказывает влияние на судебную практику и развитие мусульманского законодательства. Более того, с помощью доктрины были созданы гибкие и обоснованные, с точки зрения здравого смысла и признания мусульманской общиной юридические предписания, которые в последующем устранили противоречия между некоторыми священными писаниями ислама.

Подводя итог, хотелось бы также отметить, что правовая доктрина не потеряла свое значение и в современном мире. Она по-прежнему используется в большинстве мусульманских стран для регулирования правовой сферы жизни современного общества.

Д.В. Рублеўская
БДЭУ (г. Мінск)

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВІЦЦА ЮВЕНАЛЬНАЙ ЮСТЫЦЫ І РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

Вынікі крыміналагічных даследаванняў апошніх год з усёй відавочнасцю сведчаць аб высокім узроўні падлеткавай злачыннасці. Аналіз сведчанняў аб становішчы злачыннасці непаўнагадовых і судовая статыстыка таксама прыводзяць да вываду, што ў Беларусі зараз адсутнічае дзейны механізм, які здольны забяспечыць каардынацыю палітыкі і дзейнасці кампетэнтных органаў, на якіх ускладзены задачы прафілактыкі і папярэджання злачыннасці непаўнагадовых.

У шматлікіх краінах свету спецыяльныя сістэмы правосуддзя ў дачыненні непаўнагадовых не толькі даўно створаныя, але і рэфармаваныя ў адпаведнасці з мяняючыміся ў працэсе чалавечага развіцця прынцыпамі і характарам рэагавання грамадства на супрацьпраўныя паводзіны непаўнагадовых. Дзяржаўная палітыка Рэспублікі Беларусь у пытаннях дзейнасці па папярэджанню злачыннасці і адпраўлення правосуддзя ў дачыненні непаўнагадовых не перацярпела істотных зменаў пасля распаду Савецкага Саюза і займення суверэнітэту. Як і ўсе былыя краіны савецкія рэспублікі, Беларусь належыць да колькасці краін, дзе не стваралася асобная спецыяльная сістэма правосуддзя па справах непаўнагадовых як самастойнае звяно ці падсістэма агульнай сістэмы правосуддзя. Да цяперашняга часу не прыняты неабходныя палітычныя рашэнні і канкрэтныя меры па распрацоўцы прававой базы для стварэння не толькі судаў па справах непаўнагадовых, але, што найбольш важна, агульнай канцэптואльнай асновы для прывядзення палітыкі і практыкі,

звязаных з правасуддзем у дачыненні непаўнагадовых, у адпаведнасць з міжнароднымі стандартамі.

На наш погляд, увядзенне органаў ювенальнай юстыцыі неабходна ў рамках забеспячэння правоў непаўнагадовых. Аднак сістэма і агульныя прынцыпы павінны пэўным чынам адрознівацца ад заходняга, еўрапейскага ўзору і ад усходняга, расійскага прыкладу.

Так, ювенальная сістэма павінна складацца не толькі з судаў, у кампетэнцыю якіх уваходзіў бы разгляд адміністрацыйных і крымінальных спраў з удзелам непаўнагадовых, аднак і з адмысловых устаноў выканання выракаў такіх судаў і органаў па папярэджанні, выхаваўчай і псіхалагічнай працы. Гэта адпавядае думцы розных навукоўцаў, якія выдзяляюць 3 узроўні органаў ювенальнай юстыцыі.

Дадзеная сістэма вінна мець наступны выгляд:

1. Сістэма пазасудовых устаноў, якія б займаліся прафілактыкай і ажыццяўленнем шматлікіх абавязацельстваў у сферы ювенальных дамоў.
2. Сістэма дасудовых раследванняў.
3. Ювенальная пракуратура.
4. Ювенальныя суды.

Пабудова сістэмы органаў ювенальнай юстыцыі з'яўляецца важнай і актуальнай тэмай цяперашняга грамадства. Нягледзячы на вялікую колькасць падпісаных міжнародных дакументаў і, адпаведна, прынятых абавязацельстваў, Рэспубліка Беларусь дагэтуль не ўвайшла ў працэс стварэння дадзеных органаў. Каб гэты працэс адбываўся ў максімальна эфектўных варунках, аўтары мяркуюць неабходным правядзенне працы па некалькіх накірунках: стварэнне сістэмы як дзяржаўных, так і недзяржаўных органаў, увядзенне спецыяльнага курса на юрыдычных факультэтах з мэтай падрыхтоўкі высакваліфікаваных кадраў, правядзенне актыўнай працы з насельніцтвам дзеля папулярызацыі тэмы ювенальнай юстыцыі і сцірання стэрыятыпаў, што не адпавядаюць рэчаіснасці, увядзенне правак у некаторыя нацыянальныя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь.

Н.С. Савицкий
БГУ (г. Минск)

ТРУДОВОЕ ПРАВО СССР В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

Самые значительные изменения произошли в годы Великой Отечественной войны в области трудового права. Огромная масса трудоспособных мужчин была отвлечена от производительного труда вступлением в армию. К тому же в 1941 г. в зоне оккупации оказалась территория, на которой до войны проживало 40 % населения страны. Если в 1940 г. в СССР насчитывалось 33,9 млн рабочих и служащих, то в 1942 г. их численность упала до 18,4 млн. Дефицит рабочей силы в советской экономике сказывался тем, что война требовала создания новых трудоёмких производств, необходимых для обороны. Сложившаяся ситуация потребовала применения ряда чрезвычайных мер в области организации труда. Государство было вынуждено обратиться к таким правовым формам, как трудовая мобилизация и трудовая повинность. Уклонение от мобилизации влекло за собой уголовное наказание. Привлекать к трудовой мобилизации или трудовой повинности можно было мужчин в возрасте от 16 до 55 лет, а женщин – с 16 до 50. В годы войны действовал и другой метод привлечения граждан к общественно-производительному труду, помимо трудовой мобилизации. Так, привлекались по трудовой повинности к труду инвалиды III группы и несовершеннолетние для выполнения оборонных работ и других военных надобностей на ограниченный срок – до 2 месяцев. Для того чтобы стимулировать пенсионеров, СНК СССР постановлением от 28 июля 1941 г. установил, что пенсии вернувшимся на производство пенсионерами сохраняются независимо от размера их